

ПАРАДИГМА ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ

PARADIGM OF TELECOMMUNICATIONS ENTERPRISES INNOVATIVE ACTIVITY

У статті проаналізовано стан інноваційної спроможності економіки України у порівнянні з іншими країнами світу за показниками міжнародних рейтингів. Динаміка рейтингів міжнародної оцінки інноваційних індикаторів України представлена за чотирма показниками інноваційної спроможності за 2015–2021 роки. Протягом 2021 р. результативність інноваційної діяльності знизилась за двома індексами (за Індексом інновацій Bloomberg та за Глобальним індексом інновацій) і незначно покращилася – за Глобальним індексом конкурентоспроможності талантів та за індексом Європейського інноваційного табло. Розкрито економічну сутність інновацій, інноваційної активності підприємств у взаємозв'язку та взаємозалежності із інноваційною діяльністю, інноваційним потенціалом та інноваційним розвитком підприємств. Презентовано особливості інноваційної активності підприємств телекомунікаційної галузі. Ідентифіковано існуючі виклики, загрози та ризики інноваційної активності телекомунікаційних підприємств та їх вплив на конкурентоспроможність телекомунікаційних підприємств. Обґрунтовано пріоритетні напрями парадигми інноваційної активності телекомунікаційних підприємств через призму посилення їх конкурентних позицій на локальних та глобальних ринках телекомунікаційних послуг.

Ключові слова: інновації, інноваційна активність, інноваційна діяльність, інноваційний процес, інноваційний потенціал, інноваційний розвиток, ризик, конкурентоспроможність, телекомунікаційна галузь, телекомунікаційні підприємства.

The article analyzes the state of innovative capacity of the economy of Ukraine in comparison with other countries of the world according to the indicators of international ratings. The dynamics of the ratings of the international assessment of innovative indicators of Ukraine are presented according to four indicators of innovative capacity for 2015–2021. During 2021, the performance of innovative activity decreased according to two indices (according to the Bloomberg Innovation Index and according to the Global Innovation Index) and slightly improved – according to the Global Talent Competitiveness Index and according to the index of the European Innovation Scoreboard. Ukraine's strongest points in 2021 were its innovation-friendly environment and impact on employment, as well as broadband Internet penetration, employment in knowledge-intensive activities, non-R&D spending on innovation, and exports of knowledge-intensive information technology services. The weakest points are financial support and support, the attractiveness of the research system and intellectual assets, as well as government spending on research and development, the share of small and medium-sized enterprises with marketing or organizational innovations, international scientific and business publications. The economic essence of innovations, innovative activity of enterprises in the relationship and interdependence with innovative activity, innovative potential and innovative development of enterprises is revealed. Features of the innovative activity of enterprises in the telecommunications industry are presented. From the point of view of qualitative properties, innovative development is represented by a complex process of creating and implementing innovations with the aim of qualitative changes of the object of management and obtaining an economic, scientific-technical, social, ecological or any other type of effect that is associated with a necessary condition for survival and development of enterprises in the long term. The priority directions of the paradigm of innovative activity of telecommunications enterprises through the prism of strengthening their competitive positions on the local and global markets of telecommunications services are substantiated.

Key words: innovations, innovative activity, innovative process, innovative development, risk, competitiveness, telecommunications industry, telecommunications enterprises.

УДК 631.15

DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastruct68-17>

Зеліско І.М.

д.е.н., професор,
академік

Академії економічних наук України,
професор кафедри менеджменту
Державний університет телекомунікацій
Халімон Т.М.

д.е.н., професор кафедри менеджменту
Державний університет телекомунікацій
Ху Сунцзе
аспірант
Державний університет телекомунікацій

Zelisko Inna

State University of Telecommunications

Khalimon Tetiana

State University of Telecommunications

Hu Songjie

State University of Telecommunications

Постановка проблеми. Функціонування сучасної світової економіки характеризується процесами інтелектуалізації суспільного відтворення, що уможливорює інноваційну активність підприємств, яка ґрунтується на інтелектуальній складовій забезпечення конкурентоспроможності галузей, національних економік на засадах наукових знань та новітніх наукових винаходів, що продукують інноваційну продукцію та послуги. Зміцнення конкурентних позицій вітчизняних підприємств та країни в цілому, як повноцінного суб'єкта міжнародних економічних відносин, уможливорюються розробкою і реалізацією відповідної інноваційної стратегії розвитку, яка забезпечить зростання рівня конкурентоспроможності продукції, послуг, підприємств, галузей та національної економіки. Посилення зазначених тенденцій на світовому рівні є причиною виникнення нових ризиків та

загроз у діяльності вітчизняних телекомунікаційних підприємств.

Сьогодення українського телекомунікаційного ринку характеризується значною динамічністю, що потребує постійного швидкого реагування та корегування методів управління, прийняття відповідних стратегічних рішень. Інноваційний активність і розвиток та інноваційний потенціал підприємств – важливі складові формування їх конкурентоспроможності. Тому, за умов поглиблення глобалізації та постійного загострення конкурентної боротьби, фундаментом конкурентоспроможності телекомунікаційних підприємств є інновації, які уможливають їх інноваційну активність та підвищують рівень конкурентоспроможності галузі телекомунікацій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Заслужують на особливу увагу фундаментальні дослідження Й. Шумпетера [2], яким була

розроблена інноваційна теорія економічного розвитку, в якій він розглядає інновації як результат підприємницької діяльності, П. Друкера [3], про джерела економічного прогресу та інновації, як особливий інструмент підприємців.

Проблематика діяльності підприємств на засадах інновацій та інноваційного розвитку стала предметом багатьох наукових досліджень для вітчизняних вчених: В. Базилевич, В. Геєць, О. Галич, О. Гудзь, О. Виноградова, О. Немчин та О. Бутнік-Сіверський, О. Сосновська, П. Стецюк, О. Череп та інші.

Проте, багато аспектів цієї проблематики залишаються предметом наукових дискусій. За умов глобалізаційних, економічних та соціальних трансформаційних процесів в Україні, необхідним є комплексний підхід щодо розуміння інноваційної активності підприємств в контексті врахування ризиків діяльності та забезпечення підвищення конкурентоспроможності. Це уможливорюється розумінням системності процесу формування парадигми інноваційної активності телекомунікаційних підприємств у відповідності до динамічних трансформацій ринку телекомунікаційних послуг та глобальних економічних дисбалансів світової економіки.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз інноваційної спроможності економіки України у порівнянні з іншими країнами світу за показниками міжнародних рейтингів; презентація економічної сутності інноваційної активності підприємств у взаємозв'язку та взаємозалежності із інноваційною діяльністю, інноваційним потенціалом та інноваційним розвитком підприємств; ідентифікація існуючих викликів, загроз та ризиків інноваційної активності телекомунікаційних підприємств та впливу на їх конкурентоспроможність; обґрунтування пріоритетних напрямів парадигми інноваційної активності телекомунікаційних підприємств через призму посилення їх конкурентних позицій на локальних та глобальних ринках телекомунікаційних послуг.

Виклад основного матеріалу. Україна разом із світовою спільнотою здійснює свій науково-технічний та інтелектуальний поступ за часів четвертої промислової революції, який характеризуються завершальною стадією етапу масштабного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій та входить в еру освоєння нових передових, тобто проривних (frontier) технологій, що використовують існуючі переваги діджиталізації всіх сфер життя та взаємодії таких складових як штучний інтелект, інтернет речей, п'яте покоління мобільного зв'язку (5G), великі дані, робототехніка, 3D друк, дрони, блокчейн, гена інженерія, нанотехнології. Цей процес супроводжується інтеграційними взаємодіями щодо об'єднання технологій, продуктів та послуг, галузей та інфраструктури.

Паралельно відбувається зміна економічної композиції життєдіяльності суспільства, що призводить до збільшення нерівності між людьми, містами, регіонами, підприємствами, галузями і національними економіками країн та континентами. Відбувається суттєвий дисбаланс в країнах за рівнем добробуту населення, розвитку людей та іншими важливими соціально-економічними, гуманітарними чинниками функціонування суспільства [1].

Процеси інтелектуалізації виробництва уможливорюються наявністю та впровадженням інновацій. Так, у дослідження інновацій Й. Шумпетер робить акцент на результатах підприємницької діяльності та презентує їх як нову науково - організаційну комбінацію виробничих чинників, яка створена в результаті підприємницької діяльності, а також в якості нової функції виробництва [2, с. 17]. В свою чергу П. Друкер розглядає інновації, як джерело економічного прогресу. Він наголошував, що інновації – це особливий інструмент підприємців, засіб за допомогою якого вони мають шанс створити новий вид бізнесу чи послуг [3, с. 156].

О. Немчин та О. Бутнік-Сіверський визначають інновацію як використання нових ідей, науково-технічних розробок та будь-яких нових творчих досягнень із метою отримання більш значущих, ефективних і корисних результатів в інтересах людини й суспільства в цілому [4, с. 33].

В умовах сьогодення надзвичайно важливим для країн є визначення спроможності щодо освоєння проривних технологій та впровадження технологічних і нетехнологічних інновацій, як результат їх інноваційного поступу. Це уможливорюється використанням низки показників, що є індикаторами інноваційного потенціалу та активності щодо його застосування, тобто інноваційної спроможності економіки країни щодо ефективного впровадження сучасних наукових та технічних досягнень інноваційного характеру.

Україна представлена у декількох міжнародних рейтингах, які оцінюють інноваційний потенціал та інноваційну спроможність країн світу. Найбільш авторитетними та впливовими є Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index), Індекс інноваційного розвитку агентства Bloomberg (Bloomberg Innovation Index), Глобальний індекс конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index), Інноваційний індекс Європейського інноваційного табло (Innovation Union Scoreboard), Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів (Global Talent Competitiveness Index), Оцінка готовності до майбутнього виробництва (Readiness for the Future of Production Assessment).

У 2021 р. за Глобальним індексом інновацій лідером залишається Швейцарія. Також відбулися зміни і до першої п'ятірки увійшла Південна Корея, яку випереджають Швеція, США, Великобританія.

Україна дещо втратила позиції 2018–2020 років та зайняла 49 місце (табл. 1).

Аналіз динаміки рейтингів міжнародної оцінки інноваційних індикаторів України за чотирма показниками для оцінки інноваційної спроможності за 2015–2021 рр. свідчить, що результативність інноваційної діяльності знизилась за двома індексами (за Індексом інновацій Bloomberg та за Глобальним індексом інновацій), незначно покращилася – за Глобальним індексом конкурентоспроможності талантів та за індексом Європейського інноваційного табло [5; 6; 7].

Негативний вплив на результативність інноваційної діяльності спричинили скорочення витрат на дослідження і розробки та, як наслідок, зменшення привабливості дослідницької системи для молодих науковців, низька концентрація дослідників, недостатній рівень розвитку інноваційної інфраструктури, обмеженість інструментів інституційної та фінансової підтримки інноваторів, слабкий захист прав інтелектуальної власності і, відповідно, низькі патентна активність та інтелектуальні активи, погіршення спроможності експортувати товари з високою доданою вартістю, недостатньо висока частка користувачів мережею Інтернет. Сильними сторонами України залишаються: знаннєві та технологічні результати, інноваційні зв'язки, людський капітал і дослідження, можливості приваблювання талантів, ринкові та нормативні можливості на ринку праці, інституції, креативність, проникнення високих технологій, навички. Людські ресурси – складова індексів, яка все ще залишається найбільш сильною стороною України. Повільна розбудова привабливої для дослідників та інженерів інноваційної екосистеми поряд із зниженням бюджетного фінансування освіти та науки може негативно вплинути на цю перевагу нашої країни та зовсім нівелювати її.

У 2021 р. за Глобальним індексом інновацій Україна опустилася порівняно з 2020 р. на

4 позиції. Основою її інноваційної спроможності залишається людський капітал і дослідження, а також такий показник, як знаннєві та технологічні результати [5].

Сильними сторонами в Україні вважаються співпраця університетів і промисловості у дослідженнях, частка жінок з науковими ступенями у % до працюючих, частка експорту ІКТ в обсязі зовнішньої торгівлі, створення мобільних додатків, нематеріальні активи, торгові марки та патенти. Слабкими сторонами України є частка випускників вишів у сфері науки та інжинірингу, експорт креативних товарів у % до загального обсягу торгівлі.

За індексом інноваційного розвитку Агентства Bloomberg Україна посіла у 2021 р. 58 місце. Падіння рейтингу порівняно з 2020 р. на 2 позиції зумовлено послабленням позиції за інтенсивністю досліджень і розробок, концентрацією дослідників, ефективністю вищої освіти та патентною активністю [6].

Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів – це щорічний звіт, який ранжує 132 країни за оцінкою їх здатності розвивати і залучати таланти. Україна посідає 61 місце, тобто відбулося покращення позицій порівняно з 2020 р. та повернення до рівня 2018 р. Покращення позицій України у 2021 р. спостерігається лише за такими складовими індексу як "ринкові та нормативні можливості" та за критерієм «приваблювання талантів».

Європейське інноваційне табло надає порівняльну оцінку сильних та слабких сторін інноваційних систем 27 держав-членів ЄС та 10 сусідніх країн, включаючи Україну. Звіт ЄІТ – 2021 р. відносить Україну до кола країн "повільних інноваторів" (аутсайдерів) – країн, які демонструють рівень ефективності нижче 50% від середнього по ЄС із загальним інноваційним індексом ЄІТ 34% [7].

Найбільш сильними сторонами України у 2021 р. були сприятливе для інновацій середовище

Таблиця 1

Показники глобальних індексів інноваційного розвитку економіки України

Назва показника	Роки						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ГІІ Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index)	64	56	50	43	47	45	49
ІАБ Індекс інновацій Агентства Блумберг (Bloomberg Innovation Index)	33	41	42	46	53	56	58
ГІКТ Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів (Global Talent Competitiveness Index)	66	66	69	61	63	66	61
ЄІТ Європейське інноваційне табло (European Innovation Scoreboard).	35	35	35	33	36	36	34

Джерело: розроблено за даними [5; 6; 7]

та вплив на зайнятість, також проникнення широкомовного Інтернету, зайнятості в наукоміській діяльності, витрат на інновації, що не стосуються досліджень і розробок та експорту наукоміських послуг інформаційних технологій. Найслабшими сторонами є фінансове забезпечення і підтримка, привабливість дослідницької системи та інтелектуальні активи, а також державні витрати на науково-дослідні роботи, частка малих та середніх підприємств, що мають маркетингові або організаційні інновації, міжнародні видання науки і бізнесу [7].

Рейтинг України та позиції, які вона займає презентують відсутність активної політики та проривів у підтримці інноваційної діяльності як державою, так і бізнесом. Основою української інноваційної конкурентоспроможності є людський капітал, вища освіта, а також знання й результати наукових досліджень. Однак слабкість функціонування державних інституцій, несприятливе середовище для ведення інноваційного бізнесу та складність фінансового забезпечення діяльності гальмують розвиток підприємницької діяльності, ускладнюють процеси комерціалізації інноваційної діяльності та їх впливу на зростання суспільного виробництва.

Така тенденція має негативний прояв для України щодо її рейтингу, яка залишається у складі тих країн, що мають доходи нижче середнього.

Інноваційна діяльність підприємства залежить від рівня наявного інноваційного потенціалу підприємства, який реалізується шляхом інноваційної активності. Основним забезпечувальним базисом інноваційної активності телекомунікаційного підприємства є провадження інноваційної діяльності шляхом реалізації інноваційного потенціалу. Цілком логічним є розуміння інновацій як визначального чинника формування конкурентних переваг підприємства шляхом інноваційного розвитку, що уможливорює зростання рівня його конкурентоспроможності.

З точки зору якісних властивостей, інноваційний розвиток представлено складним процесом створення та впровадження інновацій з метою якісних змін об'єкта управління й отримання економічного, науково-технічного, соціального, екологічного чи будь-якого іншого виду ефекту, який пов'язаний з необхідною умовою виживання і розвитку підприємств у довгостроковій перспективі [5].

Щодо інноваційного потенціалу підприємства, то В. Ю. Вострякова характеризує його в контексті поєднання ресурсів, можливостей та компетенцій в інноваційній діяльності [8, с. 64]. Він створює той діапазон можливостей, які доступні для застосування підприємством з розробки (або придбання) та здійснення інноваційної діяльності, спрямованої на суттєве поліпшення усіх аспектів господарської діяльності.

Синергія інноваційної діяльності та інноваційного потенціалу проявляється в інноваційній активності підприємства, яка є системною ознакою інтенсивності процесів інноваційної діяльності підприємства, що ґрунтується на наявному інноваційному потенціалі, який реалізується з метою отримання позитивного економічного результату, який уможливорює сталий розвиток у довготерміновій перспективі. На думку Т. Гринько «...інноваційна активність підприємства – це специфічна оцінка інтенсивності інноваційної діяльності підприємства як основного фактора його розвитку та нагромадження абсолютних конкурентних переваг» [9].

Індикатори інноваційної активності підприємства показують ефективність функціонування та характеризують стан і тенденції в інноваційній діяльності підприємства, відображають їх дію у забезпеченні системи управління сучасними методами й інструментами, спрямованими на формування і поглиблення конкурентних переваг у напрямі розвитку підприємства. Проте обов'язковою складовою частиною ідентифікації встановлення рівня інноваційної активності є не тільки фіксація переліку індикаторів, а й обґрунтування їх граничних значень. Вони є індивідуальними для кожного підприємства, саме оптимальні межі можуть сприяти найкращому із можливих варіантів досягнення інноваційної активності на кожній ланці системи управління підприємством. Наближення показників інноваційної активності підприємства до оптимальних свідчатиме про те, що вона повністю забезпечує реалізацію поставлених стратегічних завдань. Але якщо індикатори наближаються до граничних меж, то така ситуація свідчить про наростання впливу загроз та небезпек для підприємства, що вимагає прийняття невідкладних кардинальних управлінських рішень з їх усунення [10].

Технологічність рівня економіки визначається її спроможністю забезпечити виробництво готової продукції з високим вмістом доданої вартості, що уможливорюється впровадженням сучасних інноваційних технологій, економічних, організаційних, управлінських, маркетингових інновацій тощо. Позитивні технологічні трансформації забезпечують перехід від низькотехнологічних та трудомістких видів діяльності до високотехнологічних. Значні обсяги високотехнологічної продукції є індикатором інтенсивного способу виробництва та високого рівня продуктивності праці, застосування інновацій та нових досягнень науково-технічного прогресу. Підприємства, галузі та країни, які здатні інтегруватися у глобальні процеси створення високотехнологічної продукції із значною часткою доданої вартості, матимуть високий рівень конкурентоспроможності та вагомі позиції у міжнародних рейтингах інноваційної спроможності.

До показників інноваційної активності телекомунікаційних підприємств доцільно віднести наступні: частка працівників підприємства, які залучені до науково-дослідних робіт та надання послуг, що пов'язані із науковими дослідженнями та розробками; рівень освоєння нової техніки та застосування новітніх технологій; рівень освоєння інноваційної продукції та послуг; частка матеріальних ресурсів, що застосовуються для наукових досліджень та розробок; рівень забезпеченості підприємства об'єктами інтелектуальної власності; інноваційний потенціал підприємства.

У 2010–2020 рр. обсяг витрат на інновації в Україні скоротився до 534 млн дол. США, тобто майже на 50%. При цьому в 2016–2017 рр. відбулося зростання інноваційних витрат до 909 млн дол. США із подальшим зменшенням до 343 млн дол. США. За останні 10 років частка інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств коливається від 13,8% до 18,9%, зокрема у 2020 р. – 16,8%. Найвищим показник був у 2016 р. – 18,9%. При цьому частка реалізованої інноваційної продукції промислових підприємств в загальному її обсязі залишалася дуже малою і за останні п'ять років не перевищувала 2%.

Кількість впроваджених інноваційних видів продукції протягом 2010–2020 років варіюється в межах 2–4 тис. У 2020 р. їх кількість зросла в порівнянні з 2019 р. на 90% – до 4066, проте не досягла найвищого значення, яке було у 2016 р. – 4139 [11].

Діяльність телекомунікаційних підприємств завжди супроводжується певними ризиками. Суттєвими ризиками для сучасних телекомунікаційних підприємств є зростання конкуренції, втрата репутації бренду компанії, невідповідність інноваційним потребам клієнтів, втрата професійних кадрових ресурсів, кіберзлочини, часова нерівномірність економічних циклів, втрата інтелектуальної власності, нестабільність та невідповідність вимогам сьогодення нормативно-правової бази, недосконалість інформаційних технологій та порушення ланцюгів постачань продуктів. Найбільш вагомими для телекомунікаційних підприємств є ризики, що пов'язані із зростанням конкуренції в галузі телекомунікацій. Необхідно визнати, що конкуренція пришвидшує зростання інноваційного потенціалу підприємств, посилює інноваційну активність та стимулює економічне зростання. Також ризики, що супроводжують діяльність в галузі телекомунікацій та пов'язані із зростанням ринкової конкуренції уможливають виникнення фінансових проблем для фінансово нестійких підприємств. Ці ризики пов'язані із стрімким розвитком технологій в галузі, зміною тарифної політики та значною кількістю вітчизняних та іноземних компаній, що конкурують на ринку. Цим пояснюється визнання з боку телекомунікаційних

підприємств конкуренції як пріоритетного серед ризиків, що виникають в процесі їх діяльності [12].

Проте, ризик невідповідності інноваційним потребам та очікуванням споживачів послуг є вагомим чинником, що негативно впливає на діяльність та віддзеркалює низький або недостатній рівень інноваційної активності вітчизняних телекомунікаційних підприємств. Така ситуація є індикатором низки проблем – фінансових (нестача власних фінансових ресурсів, значні витрати на освоєння інновацій, тривалість окупності нових телекомунікаційних продуктів, брак коштів у замовників) – 39%; ринкових (домінування окремих підприємств на ринку окремих телекомунікаційних послуг, низький попит на інноваційні продукти чи телекомунікаційні технології, високі економічні та фінансові ризики при освоєнні нововведень на телекомунікаційному підприємстві) – 27%; інформаційних (дефіцит інформації щодо нового обладнання чи телекомунікаційних технологій, відсутність даних щодо існуючих тенденцій розвитку телекомунікаційних ринків, проблеми зі знаходженням зацікавлених учасників щодо партнерства у сфері інноватики) – 19%; інших (немає необхідності у швидкому впровадженні інновацій, недосконалість нормативного поля у сфері підтримки телекомунікаційних підприємств, нестача або відсутність досвідчених кваліфікованих спеціалістів для освоєння інновацій) – 15% [12].

Взаємозв'язок ризиків та інновацій телекомунікаційних підприємств, ілюструють результати досліджень багатьох науковців, згідно яких, підприємства, які здійснюють фінансування освоєння інновацій близько 10% від обсягу отриманого прибутку, здійснюють витрати щодо запровадження ризик-менеджменту інновацій до 2% від обсягу прибутку підприємства. Тобто «...інноваційна діяльність як процес набуває сенс лише тільки тоді, коли ефективність бажаного результату перевищує можливий ризик в процесі його досягнення. Ризик та інновації – дві взаємозалежні категорії, тому повністю уникнути ризику неможливо в цій діяльності» [13].

Характерним трендом сьогодення на ринку телекомунікаційних послуг є: посилення конкуренції та об'єднавчі процеси підприємств через формування інтеграційних структур та поєднання бізнес-процесів з метою забезпечення стратегічної стабільності їх діяльності на перспективу. Функціонування телекомунікаційних підприємств здійснюється у динамічному бізнес середовищі, що супроводжується дисбалансом ринку під впливом падіння платоспроможного попиту споживачів, зростання цін, збільшенням кількості послуг, зростанням вимог споживачів щодо якості та цінової політики, що впливає на зростання конкуренції на ринку телекомунікаційних послуг. Таким чином, конкуренція може бути представлена як економічний процес, що відбувається під час взаємодії,

взаємозв'язку та боротьби товаровиробників за покупців та збільшення своєї частки на ринку або суперництво між виробниками чи постачальниками товарів і послуг за найбільш вигідні умови виробництва і збуту [14].

На ринку телекомунікаційних послуг превалює конкуренція невеликих провайдерів телекомунікацій, які виступають в якості підрядників для відомих операторів та провайдерів, що здійснюють надання послуг щодо доступу до Інтернет. Тобто конкурентне середовище, в якому функціонують телекомунікаційні підприємства формується в основному під впливом двох видів суб'єктів – постачальників технологій і обладнання та споживачів послуг. Головними секторами конкуренції на ринку телекомунікаційних послуг залишаються мобільний, телефонний фіксований та комп'ютерний зв'язок. Характерними рисами конкурентного середовища, в якому функціонують телекомунікаційні підприємства є: швидкі технічні трансформаційні перетворення на основі науково-технічних та технологічних змін, подальший розвиток та поглиблення інтеграційних процесів, лібералізаційний вектор розвитку ринку телекомунікаційних послуг, нецінові методи конкуренції, поступове впровадження інновацій.

Парадигма інноваційної активності телекомунікаційних підприємств є системною та комплексною сукупністю основних компонентів, які сприятимуть трансформації концептуальних основ управління інноваційною діяльністю і потенціалом та визначатимуть стратегічні вектори розвитку, ґрунтуючись на сучасній, якісно новій інноваційній платформі. Логічно несуперечливими є виокремлення наступних системних складових інноваційної активності телекомунікаційних підприємств: формування сучасного законодавчого базису, що стимулює та підтримує підприємницькі інноваційні ініціативи; удосконалення інституційного середовища, яке сприятиме спрощенню системи підприємництва та поживленню інноваційних процесів; запровадження програм державної підтримки та впровадження ринкових інструментів реалізації інноваційних ідей, продукції та послуг; фінансова лібералізація інструментів та механізмів державної підтримки та податкового стимулювання інноваційної діяльності; уможливлення диверсифікації витоків фінансового забезпечення інноваційних процесів та збільшення інвестицій в інноваційну діяльність; поширення науково-технічних програм, що передбачають інтеграцію та співпрацю освіти, науки та бізнесу; удосконалення системи інформаційного забезпечення та обміну результатами наукових винаходів, інтернаціоналізація інноваційного поступу шляхом налагодження партнерської колаборації з країнами-лідерами інноваційного розвитку; покращення якості стратегічного партнерства і співпраці із міжнародними організаціями в галузі

телекомунікацій; поживлення публічно-приватного партнерства в сфері інноваційного розвитку підприємств та галузей; модернізація стандартів якості, імплементація сучасних норм та нормативів щодо покращення якісних властивостей і рівня інноваційності продукції та послуг; формування об'єктів інноваційної інфраструктури – державних, регіональних та галузевих інноваційних фондів, індустріальних парків, бізнес-інкубаторів, технопарків і вдосконалення механізмів та інструментів консалтингової підтримки інноваційної діяльності; стимулювання працівників підприємств до інноваційної активності та креативності діяльності освітніми, фінансовими та управлінськими важелями; підвищення рівня інтелектуалізації праці шляхом застосування проривних найсучасніших технологій та обладнання; державний захист та підтримка інвесторів інноваційних процесів; ментально-інтелектуальна готовність власників та управлінського персоналу започаткувати та очолити інноваційний вектор розвитку підприємства.

Україна має достатньо потужний науковий, інтелектуальний та кадровий потенціал для розробки та впровадження інновацій, поживлення інноваційної активності телекомунікаційних підприємств з метою забезпечення економічного зростання та вирішення важливих соціально-економічних, фінансових, гуманітарних і екологічних питань та нівелювання негативних проявів глобальних викликів сьогодення.

Висновки з проведеного дослідження. Наявність та впровадження інновацій на підприємствах передбачають прогресивні технологічні та позитивні фінансові зміни для підприємств та галузей, що сприяють вдосконаленню науково-технічних процесів та функціонування виробничих систем. Інноваційна активність телекомунікаційних підприємств є вимогою сьогодення та об'єктивним еволюційним процесом, що має на меті винахід, продукування та реалізацію нових ідей та технологій, випуск інноваційної продукції та надання широкого спектру якісно нових високотехнологічних телекомунікаційних послуг, що відповідають потребам ринку та забезпечують високий рівень конкурентоспроможності телекомунікаційної галузі.

Конкурентне середовище, в якому функціонують телекомунікаційні підприємства характеризується швидкими технічними трансформаційними перетвореннями на основі науково-технічних та технологічних змін, тому важливого значення набуває інноваційна активність в контексті забезпечення зростання конкурентоспроможності з урахуванням існуючих ризиків функціонування.

Парадигма інноваційної активності телекомунікаційних підприємств націлена на зростання їх інноваційної спроможності та інноваційної готовності галузі та національної економіки, що покращить позиції України в міжнародних рейтингах інноваційного розвитку економіки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Писаренко Т. В., Куранда Т. К., Кваша Т. К. Стан науково-інноваційної діяльності в Україні у 2020 році: науковоаналітична записка. Київ : УкрІНТЕІ, 2021. 39 с. URL: <https://Users/admin/Desktop/AZ.nauka.innovatsiyi.2020-29.06.2021.pdf>.
2. Шумпетер Й. Теория экономического развития (Исследование предпринимательской прибыли, капитала и цикла конъюнктуры). Москва : Прогресс, 1982. 455 с.
3. Друкер П. Задачи менеджмента в XXI веке [пер. с англ.]. Москва : Издательский дом «Вильямс», 2000. 272 с.
4. Немчин О. Ф., Бутнік-Сіверський О. Б. Сучасний стан інноваційного розвитку України. *Інтелектуальна власність*. 2003. № 1. С. 32–39.
5. Global Innovation Index 2021. Global Innovation Index. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>.
6. The Bloomberg innovation index. Bloomberg 2022. URL: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/most-innovative-countries>.
7. European Innovation Scoreboard 2021. Most Innovative Countries. URL: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45940>.
8. Вострякова В. Ю. Динамічна модель інноваційного потенціалу підприємства. *Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова*, 2015 Том. 20. Вип. 2/2. С. 61–65
9. Гринько Т. В. Сутність, складові та особливості категорії «інноваційна активність підприємства». *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 8. С. 30–32.
10. Гречан А. П. Теоретичні засади визначення інноваційного потенціалу підприємства. *Економіка та держава*. 2005. № 7. С. 34–37.
11. Григоренко Ю. Частка інноваційної продукції в Україні не перевищує 2% <https://gmk.center/ua/infographic/chastka-innovacijnoi-produkcii-v-ukraini-ne-perevishhuie-2>.
12. Зеліско І. М., Сосновська О. О. Аналіз впливу глобальних ризиків сучасності на функціонування вітчизняних підприємств зв'язку. *Бізнес Інформ*. Харків : Інжек. 2018. № 12. С. 232–238.
13. Гудзь О. Є. Інноваційні моделі управління підприємств на основі інформаційно-комунікаційних технологій. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 1 (23). С. 4–11.
14. Філон М. М. Концептуальні основи механізму державного регулювання конкуренції на ринку телекомунікаційних послуг. *Інвестиції практика та досвід*. 2014. № 3. С. 90–94.

REFERENCES:

1. Pysarenko T. V., Kuranda T. K., Kvascha T. K. (2021) *Stan naukovo-innovatsiynoyi diyalnosti v Ukraini u 2020 rotsi: naukovo-analitychna zapyska* [The state of scientific and innovative activity in Ukraine in 2020: a scientific-analytical note]. Kyiv: UkrINTEI, 39 p. Available at: <https://Users/admin/Desktop/AZ.nauka.innovatsiyi.2020-29.06.2021.pdf> (accessed 02 August 2022).

2. Shumpeter, Y. (1982), *Teorija jekonomicheskogo razvitiya* [The theory of economic development]. Progress, Moscow, Russia, 455 p.
3. Druker, P. (2000), *Zadachi menedzhmenta v XXI veke* [Challenges of management in the 21st century]. Izdatelskiy dom «Vilyams», Moscow, Russia, 272 p.
4. Nemchyn, O., Butnik-Siverskyi, O. (2003) *Suchasnyi stan innovatsiynoho rozvytku Ukrainy* [The current state of innovative development of Ukraine]. *Intelektualna vlasnist*, vol. 1, pp. 32–39.
5. Global Innovation Index (2021), Global Innovation Index. Available at: <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator> (accessed 12 August 2022).
6. The Bloomberg innovation index (2022), Bloomberg 2022. Available at: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/most-innovative-countries> (accessed 15 August 2022).
7. European Innovation Scoreboard, (2021). Most Innovative Countries. Available at: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45940> (accessed 15 August 2022).
8. Vostryakova V. Y. (2015) *Dynamichna model innovatsiynoho potentsialu pidpriemstva* [Dynamic model of innovative potential of the enterprise]. *Visnyk ONU im. I.I. Mechnykova*, tom. 20, vol. 2/2, pp. 61–65.
9. Ghrynko T. V. (2010) *Sutnist, skladovi ta osoblyvosti katehorii «innovatsiina aktyvnist pidpriemstva»* [The essence, components and features of the category "innovative activity of the enterprise"]. *Investyciji: praktyka ta dosvid*, no. 8, pp. 30–32.
10. Hrechani, A. (2005) *Teoretychni zasady vyznachennia innovatsiynoho potentsialu pidpriemstva* [Theoretical basis for determining the innovation potential of the enterprise]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 7, pp. 34–37.
11. Hryhorenko Yu. (2022), *Chastka innovatsiynoyi produktsiyi v Ukraini ne perevishchuye 2%* [The share of innovative products in Ukraine does not exceed 2%]. Available at: <https://gmk.center/ua/infographic/chastka-innovacijnoi-produkcii-v-ukraini-ne-perevishhuie-2> (accessed 10 August 2022).
12. Zelisko, I., Sosnovska, O. (2018) *Analiz vplyvu hlobalnykh ryzykiv suchasnosti na funktsionuvannia vitchyznianskykh pidpriemstv zviazku* [Analysis of the impact of modern global risks on the functioning of domestic telecommunications companies]. *Biznes Inform*, no. 12, pp. 232–238.
13. Hudz, O. Ye. (2018) *Innovatsiini modeli upravlinnia pidpriemstv na osnovi informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii* [Innovative models of enterprise management based on information and communication technologies]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, vol. 1(23), pp. 4–11.
14. Filon, M. M. (2014) *Kontseptualni osnovy mekhanizmu derzhavnogo rehuliuвання konkurentsii na rynku telekomunikatsiinykh posluh* [Conceptual bases of the mechanism of state regulation of competition in the market of telecommunication services]. *Investments practice and experience*, vol. 3, pp. 90–94.